

Neziskové organizace:

- jsou **formálně založeny**
- mají **institucionální strukturu a organizační formu**
- **hlavní činnost: zabezpečují veřejné statky (služby)**
- slouží veřejně prospěšným cílům
- **nejsou zakládány za účelem podnikání a dosahování zisku**
- **podnikání → vedlejší činnost** (zabezpečování tržních a polotržních statků a služeb)

Zřizovatelé neziskových organizací:

- **jednotlivé stupně veřejné správy** (resp. ústřední orgány státní správy, obce a kraje)
- **zřizují neziskové organizace** jako veřejnoprávní neziskové organizace:
 - tzv. **organizační složky** (OS), které nemají právní subjektivitu
 - **příspěvkové organizace** (PO) s právní subjektivitou,
 - **obecně prospěšné společnosti** (OPS - zřizované zpravidla územní samosprávou - do účinnosti nového občanského zákoníku)
- **jiné subjekty → soukromoprávní (nevládní) neziskové organizace:**
 - zřizovatelem jsou:
 - soukromé subjekty (v ČR fyzické a právnické osoby),
 - církve,
 - nadace apod.
 - mohou konkurovat veřejnoprávním neziskovým organizacím ve veřejném sektoru → to může vést k vyšší efektivnosti veřejného sektoru

Neziskové organizace mají některé **daňové úlevy, osvobození** od placení daní. Například zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů v § 18, odst. 8 vymezuje tzv. poplatníky - právnické osoby, které nejsou založeny nebo zřízeny za účelem podnikání

Neziskové organizace – hospodaření:

- „Ztráta“:
 - **veřejnoprávní neziskové organizace:**
 - **hradí zřizovatel** (stát, obec, kraj) z výdajů svého běžného rozpočtu
 - **soukromoprávní neziskové organizace:**
 - **zřizovatel** - jiné zdroje krytí ztráty

Mohou být někdy i ziskové, zabezpečují-li ve vedlejší hospodářské činnosti i tržní statky
→ kalkulace ceny: pokrýt náklady na produkci - například i příspěvkové organizace

→ Zisk:

- **veřejnoprávní neziskové organizace:**
 - **odvod do rozpočtu zřizovatele**
 - **použití na financování neziskových činností** (PO)
- **soukromoprávní (nevládní) neziskové organizace:**
 - nerozdělují ani mezi své členy, zaměstnance ani řídicí aparát

→ **musí ho použít** na financování účelů, pro které byly zřízeny (založeny), tzn. **na financování neziskových, veřejně prospěšných činností**

Organizační složky, příspěvkové organizace

OS státu – ministerstva a ost. ústř. orgány státní správy → velká rozpočtová pravidla

- mohou zřizovat další organizace
- jsou účetní jednotkou

Organizační složkou státu jsou například:

- ministerstva a jiné správní úřady
- soudy, státní zastupitelství
- Nejvyšší kontrolní úřad
- Kancelář presidenta republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu, Úřad vlády ČR
- Akademie věd ČR, Grantová agentura ČR a další

Zákon umožňuje se souhlasem ministerstva financí ministerstvům zřizovat vlastní organizační složky státu

OS zřizované obcí, krajem → malá rozpočtová pravidla

- **nemohou zřizovat další organizace**
- **nemá právní subjektivitu** → nemůže vstupovat do právních vztahů
- **hospodaří jménem svého zřizovatele**
- **nejsou účetní jednotkou**, peněžní operace vede v **peněžním deníku** v členění podle platné rozpočtové skladby
- z peněžního deníku se údaje **převádějí** do rozpočtu příjmů a výdajů zřizovatele ve stanovených termínech, a to **nejméně jedenkrát měsíčně a nejpozději před koncem roku** (v návaznosti na pokladní plnění rozpočtu)
- ve stejných termínech musí organizační složka **vrátit nevyčerpanou zálohu** do rozpočtu svého zřizovatele
- hospodaření organizační složky podléhá **finanční kontrole** ze strany zřizovatele

Organizační složky územně samosprávních celků jsou co do náplně činnosti velmi různorodé.

Organizační složka → založení, změna zřizovací listiny, zrušení:

- **ústředním orgánem státní správy** → **rozhodnutím ve formě opatření** → zřizovací listina
- **rozhodnutím voleného orgánu územní samosprávy**, tzn. zastupitelstva obce nebo zastupitelstva kraje → **usnesení** → zřizovací listina - funkci zřizovatele plní výkonný orgán

Kdy se volí pro svou neziskovou organizaci forma OS:

→ jestliže organizace bude zabezpečovat činnosti, které:

- nevyžadují velký počet zaměstnanců
- nepotřebují složité a rozsáhlé strojní nebo technické vybavení
- nejsou vnitřně dále odvětvově či jinak členěné
- nevstupují do složitých ekonomických nebo právních vztahů

- zabezpečují služby, zpravidla čisté veřejné statky, které poskytují obyvatelstvu bezplatně, případně za malou, de facto symbolickou úhradu

Zřizovatel:

- **jmenuje a odvolává vedoucího** organizace, stanoví mu jeho práva a povinnosti v rámci řízení této organizace
- vymezuje rozsah oprávnění disponovat s takovými peněžními prostředky, které souvisejí s její běžnou, opakující se činností
- může pověřit organizační složku vybírat ze své činnosti některé **rozpočtové příjmy** (zabezpečuje-li i **smíšené veřejné statky**, event. i tržní) v hotovosti nebo v bezhotovostní formě prostřednictvím běžného účtu, zpravidla však tyto příjmy budou velmi **malé**

Zřizovací listina organizační složky:

- úplný název zřizovatele (obec jako zřizovatel musí uvést i zařazení organizace do okresu)
- název, sídlo OS
- vymezení účelu, pro který je zřízena, předmět činnosti
- označení osob oprávněných jednat za OS
- vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, pokud se organizační složce předává do správy pro zabezpečení činnosti
- vymezení majetkových práv → aby OS mohla majetek využívat pro účely, pro které byla zřízena; vymezení péče o tento majetek
- druhy příjmů a výdajů rozpočtu zřizovatele související s činností organizační složky, které zřizovatel svěřuje do působnosti organizační složky a způsob použití těchto prostředků
- způsob vedení odděleného účetnictví o svěřených příjmech a výdajích (viz peněžní deník), případně zřízení a využívání samostatného bankovního účtu, způsob vyúčtování včetně vyúčtování záloh poskytovaných OS na krytí neinvestičních provozních výdajů
- vymezení doby, na kterou je organizace zřizována

Příspěvková organizace

→ má samostatnou **právní subjektivitu** → zápis do obchodního rejstříku – návrh podává zřizovatel

Zřizovatel příspěvkové organizace:

- **stát** reprezentovaný ústředními orgány státní správy
 - územně samosprávné celky – obce či kraje
- založení, změna zřizovací listiny, sloučení, splynutí, zrušení apod. → **zřizovací listina** (v níž zřizovatel určí i rozsah převodu práv a závazků na nové či přejímající organizace)
- **rozhodnutím** příslušného orgánu státní správy
 - rozhodnutím voleného orgánu územní samosprávy, tzn. zastupitelstva obce nebo zastupitelstva kraje – **usnesení** - funkci zřizovatele plní výkonný orgán
- při zrušení příspěvkové organizace přecházejí práva a závazky na zřizovatele dnem rozhodnutí

Zřizovací listina příspěvkové organizace:

- úplný název zřizovatele
- název, sídlo a identifikační číslo příspěvkové organizace
- vymezení hlavního účelu, pro který je zřízena, náplň její činnosti
- označení statutárních orgánů a způsob, jakým vystupují jménem organizace
- vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který zřizovatel předává do správy PO a způsob jeho využití
- vymezení majetkových práv; → správa svěřeného majetku i získaného z vlastní činnosti, ochrana majetku, jeho rozvoj, podmínky pro případnou investiční výstavbu
- vymezení pravidel pro výrobu a prodej zboží, pokud jsou vymezeny jako předmět činnosti
- vymezení práv a povinností spojených s případným pronajímáním svěřeného majetku jiným subjektům
- druhy zřizovatelem povolené doplňkové činnosti navazující na hlavní účel činnosti, tato činnost nesmí narušovat plnění hlavní činnosti (sleduje se včetně hospodaření odděleně)
- vymezení doby, na kterou je příspěvková organizace zřízena

Některé úkony může PO učinit pouze se souhlasem svého zřizovatele, a to:

- využít investičních úvěrů a půjček pro financování svých investičních potřeb
- k překlenutí časového nesouladu mezi zdroji a potřebami může jí její zřizovatel poskytnout návratnou finanční výpomoc, je-li předpoklad, že bude splacena z vlastních rozpočtovaných výnosů příspěvkové organizace (v současnosti nejpozději do 31. 3. následujícího roku)
- ručit za závazky svého zřizovatele nebo jiných subjektů, které zřizovatel také zřídil nebo založil
- pořizovat věci na splátky nebo smlouvou o nájmu s právem koupě
- přijímat jako protihodnotu za své pohledávky vůči jiným subjektům cenné papíry

Příspěvková organizace nemůže:

- nakupovat akcie či jiné cenné papíry
- poskytovat dary jiným subjektům s výjimkou peněžitých a věcných darů poskytovaných v souladu s předpisy o použití fondu kulturních a sociálních potřeb

Kdy se volí pro neziskovou organizaci forma PO

→ především pro zabezpečování **smíšených veřejných statků**, které jsou **poskytovány uživatelům za uživatelský poplatek** (jako modifikovaná cena) – **o jeho výši rozhoduje vždy zřizovatel, resp. volený orgán zřizovatele**

Hospodaření příspěvkových organizací

- hospodaří podle svého **rozpočtu**
- **příjmy – tržby** → uživatelské poplatky, příspěvky od zřizovatele atd. → **nechávají si je pro financování svých výdajů – nákladů**
- zabezpečení veřejných statků na neziskovém principu → uživatelské poplatky často nepokrývají ekonomicky nutnou výši nákladů → **P. O. nejsou finančně soběstačné → dostávají z rozpočtu zřizovatele finanční prostředky**
- je pro ně charakteristický tzv. **netto rozpočtový způsob financování**

- hospodaří s prostředky svých peněžních fondů, mohou získávat peněžité dary od různých subjektů, včetně ze zahraničí

Příspěvková organizace může být i odvodovou:

- její vlastní plánované výnosy jsou vyšší než plánované náklady → je stanovený odvod jako **závazný ukazatel rozpočtu** (situace výjimečná)
- zřizovatel určí odvod P. O., když investiční zdroje P. O. jsou větší než jejich potřeba podle rozhodnutí zřizovatele (viz např. útlumový program)
- P. O. poruší rozpočtovou kázeň (viz zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Zabezpečování tržních statků v rámci veřejného sektoru se ztrátou nemá smysl.

Příspěvková organizace může být i odvodovou → odvod do rozpočtu zřizovatele:

- její vlastní plánované výnosy jsou vyšší než plánované náklady, je stanovený **odvod závazným ukazatelem rozpočtu** (tato situace je však výjimečná)
- zřizovatel určí PO odvod z odpisů → když: investiční zdroje PO jsou větší než jejich potřeba podle rozhodnutí zřizovatele (viz např. útlumový program)
- příspěvková organizace poruší rozpočtovou kázeň (podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Příspěvková organizace: rozpočet – plán:

- náklady
- výnosy
- hospodářský výsledek

X skutečnost: i

- zlepšený hospodářský výsledek (proti plánu)
- zhoršený hospodářský výsledek (proti plánu)

Závazné limity → stanoví zřizovatel:

- **příspěvek** → na “hlavní, tzn. nezisk. činnost“
 - **na provoz** → tzn. běžný, neinvestiční, je-li možné tak **na jednotku výkonu**
 - **na investice** → tzn. kapitálový
- **limit mzdových fondů**
- **odvod z odpisů** – je-li nařízen při **rušení PO**
- **odvod ze zlepšeného výsledku hospodaření** apod. – je-li nařízen

Rozpočtová opatření → chronologická evidence

- **přesuny uvnitř rozpočtu PO**
- **povolené překročení závazných ukazatelů zřizovatelem** při použití:
 - **vlastních fin. prostředků PO**
 - **sdružených fin. prostředků**
- **vázání fin. prostředků** → účel
 - **na nerealizované úkoly**
 - **při neplnění rozpočtových příjmů**

PO – financování investic:

- **z investičních příspěvků (transfery)** – viz investiční výdajové limity

- z fondu reprodukce majetku (ústř. PO), investiční fond (zřiz. ÚS) – odpisy, přiděly ze zlepšeného výsledku hospodaření atd.
- **z dotací ze státních fondů**
- **z vedlejší hospodářské činnosti**
- **ze sdružování finančních prostředků**
- **přijaté dary**

→ Majetek:

- **ve správě od zřizovatele**
- **vlastní (z darů, nákup z vlastních zdrojů...)**

PO

- **odepisuje dlouhodobý hmotný majetek**
- **motivace na úsporách** → přiděly ze zlepš. výsledku hospodaření do fondů
- **pojištění**
 - zákonná (odpovědnosti...)
 - smluvní (majetku ...)

Doplňková činnosti -vedlejší hospodářská činnost příspěvkové organizace

- o druhu a rozsahu **rozhoduje zřizovatel**
- měla by být **zisková!**
- **účetnictví vedeno odděleně** → předmět: zisk → zdaněn

Příspěvkové organizace vytváří své peněžní fondy:

- rezervní fond
- fond reprodukce majetku (ústř.PO), investiční fond (zřiz. ÚS)
- fond odměn
- fond kulturních a sociálních potřeb

(Zůstatky těchto peněžních fondů příspěvková organizace převádí na konci roku do roku následujícího.)

Rezervní fond → nástrojem **motivace** příspěvkové organizace na **dosahování lepšího výsledku hospodaření** proti plánovanému – jestliže skutečné výnosy jsou větší než provozní náklady

Tvorba:

- přidělem ze zlepšeného výsledku hospodaření na základě schválení jeho výše zřizovatelem po skončení rozpočtového období (roku), sníženým o převody do fondu odměn
- peněžními dary

Použití:

- na další rozvoj své činnosti
- k překlenutí časového nesouladu mezi výnosy a náklady
- k úhradě případných sankcí uložených za porušení rozpočtové kázně
- k úhradě ztráty za předchozí léta

- na základě souhlasu zřizovatele na přiděl do investičního fondu příspěvkové organizace

Fond reprodukce majetku, Investiční fond → nástrojem financování investičních potřeb

Tvorba:

- z odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku na základě zřizovatelem schváleného odpisového plánu
- z kapitálových (investičních) příspěvků z rozpočtu zřizovatele
- z kapitálových (investičních) příspěvků ze státních fondů
- z výnosů z prodeje hmotného investičního majetku, pokud k tomu dá zřizovatel souhlas
- účelové investiční dary a příspěvky od jiných subjektů
- z převodů z rezervního fondu ve výši povolené zřizovatelem

Použití:

- na financování investičních potřeb
- k úhradě investičních úvěrů nebo půjček
- k posílení zdrojů na financování oprav a údržby nemovitého majetku ve vlastnictví zřizovatele, který příspěvková organizace používá ke své činnosti (převádějí se do výnosů příspěvkové organizace)
- případně k odvodu do rozpočtu zřizovatele, je-li odvod uložen

Fond odměn → motivačním fondem

Tvorba:

- ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace po jeho schválení zřizovatelem po skončení rozpočtového období (roku), a to do výše 20 %, nejvýše však do výše 20 % limitu mzdových prostředků

Použití:

- na výplaty odměn podle závazných předpisů (nařízení vlády o usměrňování výše prostředků na platy a odměny)

Fond kulturních a sociálních potřeb → sociální fond

Tvorba:

- v průběhu roku zálohově z roční plánované výše, vyúčtování skutečného základního přidělu se uskuteční v rámci účetní závěrky, a to podle ročního objemu zúčtovaných platů a náhrad platů, mezd a náhrad mezd, případně odměn za pracovní pohotovost

Použití → dle zvláštního předpisu (vyhláška ministerstva financí)

- **na financování kulturních, sociálních a dalších potřeb** zaměstnanců, interních vědeckých aspirantů, důchodců, kteří před odchodem do důchodu pracovali v příspěvkové organizaci, a financování dalších potřeb

Zřizování a hospodaření OS a PO

→ zákony o rozpočtových pravidlech

Zřizovány v odvětvích:

- justice,

- policie,
- armády,
- školství (a tělesné kultury a sportu),
- vědy a výzkumu,
- kultury,
- zdravotnictví,
- sociálních služeb,
- veřejné hromadné dopravy,
- sociálního bydlení,
- informačních systémech a masmédií,
- ochrany životního prostředí,
- vodního hospodářství (regulace vodních toků).

Finanční vztahy na rozpočet zřizovatele:

- **poskytnutí zálohy - dotace (OS)**
→ bankovní účet – povolí-li zřizovatel,
OS není účetní jednotkou!
- **příspěvek (PO, OPS)**
- **vyúčtování zálohy (OS)**
- **odvod (PO)**
- **návratná finanční výpomoc (PO → oboustranné)**

PO – účetní jednotkou → aktuální účetnictví

– bankovní účty:

- **rozpočtu**
- **cizích prostředků** (např. mzdy za prosinec)
- **sdružených prostředků**

Pokladní plnění: k 31. 12.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

